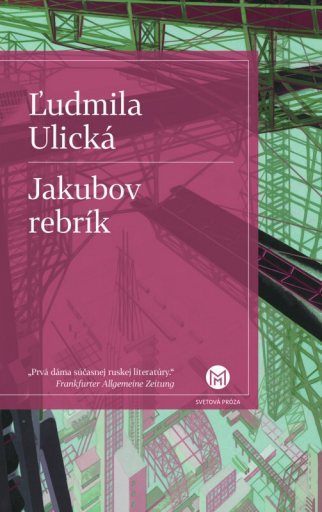

Ľudmila
Ulická

Jakubov
rebrík

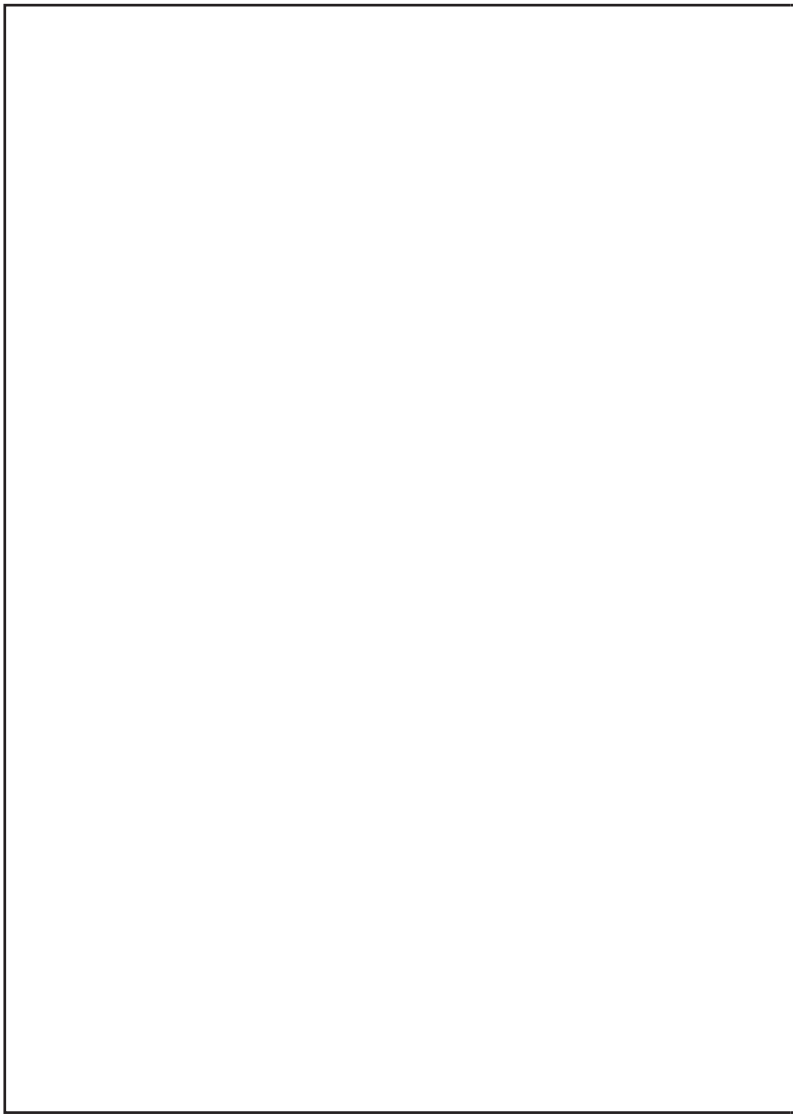
„Prvá dáma súčasnej ruskej literatúry.“
Frankfurter Allgemeine Zeitung

SVETOVÁ PROZA

SVETOVÁ PRÓZA

Ľudmila
Ulická

Jakubov rebrík

Z ruštiny preložil
JÁN ŠTRASSER

slovart

Copyright © 2015 by Ludmila Ulitskaya
Published by arrangement with ELKOST Intl. Literary Agency.
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2017
Translation © Ján Štrasser 2017

ISBN 978-80-556-2253-8

Tento projekt finančne podporil

u. fond
na podporu
umenia

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

*... predĺžený prelud bytia sa ako
zajtrajšie oblaky modrie za hranicou
stránky – a riadok sa nekončí.*

Vladimir Nabokov

1

Vříbová truhlička

(1975)

Bábätko bolo krásne, hneď ako prišlo na svet. Malo výraznú jamku na brade a akurátnu hlavičku akoby z dielne dobrého kaderníka: krátke vlasy ako matka, len trochu svetlejšie. A Nora si ho hneď zamilovala, hoci vopred si tým nebola istá. Mala tridsaťdva rokov a bola presvedčená, že sa už naučila ľúbiť ľudí nielen preto, že patria do príbuzenstva, ale podľa zásluh. Bábätko si právom zaslúžilo nemotivovanú lásku – dobre spalo, neplakalo, svedomite salo mlieko, s veľkým záujmom si obzeralo stisnuté pästičky. Neuznávalo nijaký režim: spalo raz dve hodiny, inokedy bez prestávky šesť, zobudilo sa, naprázdno mľaskalo a Nora si ho hneď prikladala k prsiam. Ani ona nemala rada režim, takže ocenila túto spoločnú vlastnosť.

Jej prsia sa neuveriteľne zmenili. Už počas tehotenstva sa pekne zaoblili, a ak predtým z plytkých tanierikov trčali len bradavky, teraz, keď sa dostavila hojnosť mlieka, prsia mali čo povedať svetu. Nora na ne hľadela s úctou, tú zmenu vnímala ako čosi zvlášť príjemné. Hoci fyzicky ani nie – bolo to neustále napätie a nepohodlie. Samotné dojčenie skrývalo v sebe akúsi postrannú, k veci nepatriacu podozrivú slasť. Prešli už tri mesiace, čo sa bábo zjavilo, a už sa nevolalo bábo, ale Jurik.

Býval v izbe, v ktorej predtým žila mama. Keď sa Amalija Alexandrovna definitívne odsťahovala do Prioksko-Terrasnej prírodnej rezervácie k manželovi Andrejovi Ivanovičo-

vi, nebýval v nej nikto. Dva týždne pred pôrodom Nora izbu narýchlo vymaľovala, dala do nej bielu postieľku z druhého dejstva Troch sestier a potom do postieľky Jurika. Teraz to už bolo jedno, no v minulej sezóne celým divadlom otriasal škandál, súvisiaci so zrušením tejto inscenácie. Nora navrhla scénu, režisérom bol Tengiz Kuziani.

Keď Tengiz odlietal do Tbilisi, povedal, že do Moskvy sa viac nevráti. O rok Nore zavolať, oznámil jej, že ho pozvali do Barnaulu inscenovať Dievča bez vena a že o tom uvažuje. Na konci rozhovoru jej navrhol, aby šla s ním ako scénografka... Akoby nevedel, že Nore sa narodilo dieťa. Alebo sa len tak tváril? Bolo to zvláštne, žeby tentoraz zákulisné spravodajstvo zlyhalo? Divadelný svet je odporné smetisko, kde sa súkromný život vždy obracal naruby, zverejňoval sa každý bezvýznamný detail, okamžite sa rozchýrilo, kto s kým žije a kto s kým nežije, kto koho príležitostne pretiahol na zájazde v provinčnom hoteli a kto bol otcom decka, ktoré si tá-ktorá herečka nechala vziať.

Nory sa to netýkalo, nebola hviezdou. To všetko bola len nafúknutá bublina. No dobre, narodilo sa jej decko. Nevyslovená otázka divadelnej pospolitosti znela: Kto je otec? O jej vzťahu s režisérom vedeli všetci. No nebola vydatá za nikoho z divadla, za nijakú verejnú osobu, a sama bola len mladá výtvarníčka na začiatku kariéry. A očividne aj na jej konci... Takže divadelná luza jej veľkú pozornosť nevenovala – nijaký šepot za chrbtom, nijaké významné pohľady. No už to všetko aj tak nemalo význam – Nora dala výpoveď z divadla.

Jurik od ôsmej nespál. Na deviatu Nora čakala zdravotnú sestru Taisiju – mala Jurika zaočkovať, no už bolo po desiatej a Taisija stále nechodila. Nora šla do kúpeľne prať. Zvonček začula až po chvíli, vybehla, otvorila dvere. Taisija už na prahu spustila... Nebola to obyčajná detská sestra z detskej poradne, bola to priam misionárka, školila neskúsené mamulky, zoznamovala ich s veľkým tajomstvom sta-

roslivosti o dojčatá a zároveň sa s nimi delila o pradávnu ženskú múdrosť, usmerňovala rodinný život, bola odborníčkou na vzťahy so svokrami a s ďalším manželovým príbuzenstvom vrátane jeho bývalých manželiek. Tá veselá pletkárka, utáraná klebetnica bola presvedčená, že všetky tie decká by bez jej dozoru – jej titul dokonca znel dozerajúca sestra – vyrastali nesprávne. Neuznávala nijaký spôsob výchovy okrem svojho vlastného. Meno doktora Spocka ju vyvádzalo z rovnováhy.

Zo všetkých mamuliek mala najradšej také ako Nora – osamelé prvorodičky bez matkinej podpory. Nora bola skrátka ideál: keďže bola po pôrode unavená, šetrila sa a Taisijinmu poučaniu neodporovala. Navyše mala skúsenosť z práce v divadle, kde sa herci ako malé deti jednoducho škriepili, závideli si, žiarlili, a tak bola zvyknutá počúvať akékoľvek somariňy s predstieranou pozornosťou, kde treba pomlčať, účastne prikývnuť.

Nora stála pri Taisiji, počúvala jej rapotanie, sledovala, ako sa snehové vločky na chlpkoch jej kožucha menia na drobné kvapky a gúľajú sa nadol.

„Prepáč, že meškám, vieš, bola som u Sivkovovcov, poznáš Natašu Sivkovovú z pätnástky? Má osemmesačnú Oleňku, nádhera, nevesta pre toho tvojho – a u nich škandál ako hrom. Prišla svokra z Karagandy, vyčíta jej, že sa nestará o manžela, že zle dohliada na dieťa, že má cukrovku zo zlej stravy. Hneď som to tam všetko dala do poriadku, veď ma poznáš.“

Taisija zamierila do kúpeľne umyť si ruky a cestou poučala:

„Koľkokrát som ti vrela, per detským mydlom, prášky sú nanič. Počúvaj, čo ti hovorím, ja to myslím dobre.“

Bolo po jedenástej. Jurik už zaspal, Nora ho nechcela budiť. Ponúkla Taisiji čaj, tá sa usadila v kuchyni za vrchostolom. Pristalo jej to – veľká hlava, kučeravé vlasy zopnuté zúbkovanou sponkou – priestor sa úctivo rozkladal okolo

nej, ocitla sa uprostred šálok a tanierikov, ktoré sa ťahali k nej ako ovce k pastierovi. Pekná kompozícia, automaticky skonštatovala v duchu Nora.

Nora dala na stôl bonboniéru s letiacim jeleňom. Občas čosi podobné priniesli hostia, no Nora nemala rada sladkosti, darovanú čokoládu, na ktorej sa tvoril biely povlak, odkladala na vhodnú príležitosť.

Taisija kvapkami z vlasov poľkála stôl a rukou krúžila nad drahou bonbonierou, skúmala, ktorý kúsok si z nej vyloví. Spýtala sa:

„Norika, a si ty vôbec vydatá?“

Zveruje mi tajomstvo, ako sa starať o bábätko, a chce získať moje, vymeniť ho za detské mydlo... Tengiz ju naučil takto chápať dialógy, ich podtexty.

„Som.“

Netreba povedať nič viac, všetko by sa mohlo pokaziť, dialóg musí sám plynúť, ona sama sa musí spýtať.

„Dlho?“

„Štrnásť rokov, od skončenia školy.“

Pauza. Výborne sa to vyvíja.

„A prečo vždy, keď prídem, si doma sama? Muž ti nepomáha, aj do poradne chodíš sama...“

Nora sa na okamih zamyslela: má povedať, že je kapitán dialkovej plavby? Alebo že sedí v base?

„Chodia ku mne. Býva s matkou. Je to zvláštny človek, veľmi talentovaný matematik, ale v praktickom živote je asi taký ako Jurik,“ povedala Nora pravdu. Desatinu pravdy.

„Ale čo!“ ožila Taisija. „Poznám podobný prípad!“

No vtom Nora pozorným uchom zachytila šuchot a šla k chlapčekomu. Zobudil sa a akosi prekvapene hľadel na matku. Za chrptom jej stála Taisija, tak sa zahľadel na ňu.

„Juročka, zobudili sme sa?“ na Taisijinej tvári zahral široký úsmev.

Nora vybrala syna z postieľky. Obrátil hlavu k zdravotnej sestre, hľadel vyčkávalo.

Nora nemala prebaľovací stolík. Len príberrník s odklápacou doskou, ale na ňu sa Jurik už takmer nezместil. V krajčírskiej dielni jej ušili dve kombinézy, dievčatá šičky okopírovali akýsi zahraničný model. Taisija trochu pošomrala na adresu kapitalistických nohavičiek s pogumovanou vnútornou stranou, v ktorých mokrá plienka dráždila pokožku, pobozkala dieťa na ritku, kázala prestrieť na pohovku čistú plachtu a šla pripraviť očkovanie.

Namiešala čosi z jednej a druhej ampulky, vtiahla tekutinu do striekačky a zľahla Jurika pichla ihlou. Ten skrivil ústa, už-už skríkol, no rozmyslel si to. Pozrel sa na matku, usmial sa.

Hlavička, všetkému rozumie, nadchla sa v duchu Nora.

Taisija sa pobrala do kuchyne vyhodiť vatičku a na prahu skríkla:

„Voda! Nora! Voda pretiekla! Potopa!“

Vaňa bola plná, voda vytiekla do predsieni a blížila sa ku kuchyni. Jurika strčili do postieľky, no zrejme príliš nervózne, náhlivo, rozplakal sa. Nora zavrela kohútik, nahádzala na dlážku uteráky, začala zbierať vodu. Taisija jej šikovne pomáhala. Vtom kvílenie chlapca v postieľke prerušilo zvonenie.

Vytopila som susedov, pomyslela si Nora a rozbehla sa k telefónu, áno, viem, už zbieram vodu...

No neboli to susedia. Bol to Norin otec Genrich Jakubovič.

Ako vždy nevhod, stihla si pomyslieť Nora. Jurik urazene vrieskal, prvý raz v živote tak hlasno, a tá voda, čo už vytápa susedov...

„Ocko, mám tu potopu, zavolám ti.“

„Nora, mama zomrela,“ pomaly, obradne povedal otec. „Dnes v noci... doma...“ potom dodal už celkom ľudským hlasom: „Rýchlo, rýchlo príď, neviem, čo mám robiť...“

Bosá Nora šmarila vyžmýkanú handru na zem. Nevhod, ako vždy. Prečo si jej príbuzní volia ten najnevhodnejší čas ešte aj na smrť?

Taisija okamžite všetko pochopila, kto?

„Stará mama.“

„Koľko mala rokov?“

„Tuším nad osemdesiat. Celý život to tajila, robila sa mladšou, menila si preukaz... Môžem na pár hodín?“

„Choď, choď. Ostanem tu.“

Nora si ešte raz umyla ruky, čo bolo naozaj hlúpe, lebo ich mala priam vydrhnuté, vrhla sa k Jurikovi a strčila mu do úst prsník. Najprv urazene odtisol bradavku, Nora mu ňou prešla po perách, prisal sa a stíchol.

Taisija si zatiaľ vyzliekla sukňu i blúzku, rýchlo zbierala vodu do vedra a vylievala ju do záchoda. V predsieni sa len tak mihali jej ružové nohavičky, krátka biela košielka, hrubé pramene vlasov z rozpusteného uzla. Nora sa musela usmiať pri pohľade na ňu, ako šikovne sa zvráta.

„Neviem, či naddlho... Zavolám. Býva tu neďaleko na Povarskej.“

„Choď, choď, zruším dve návštevy. Pre každý prípad si odsaj mlieko. Ak by si sa zdržala. Čo už.“

Teda, pomyslela si Nora. V podstate cudzí človek, no hneď je v obraze... Skvelá baba...

O desať minút už uháňala po bulvári, pri Nikitskej bráne zahla a o ďalších desať minút stlačila zvonček, pod ktorým visela malá medená tabuľka s nápisom Oseckovci. Ostatných sedem priezvisk bolo na spoločnej tabuľke.

Otec s vyhasnutou cigaretou v kútiku úst ju objal akousi oslabnutou rukou a rozplakal sa. Potom si to s plačom rozmyslel a povedal:

„Predstav si, zavolať som Nejmanovi, chcel som mu povedať, že mama umrela, a vysvitlo, že aj on už umrel! Hej, prišla sanitka, doktorka vystavila potvrdenie o úmrtí a teraz ešte treba ísť po nejaký papier do polikliniky a rozhodnúť, kde ju pochovať. Mama voľakedy hovorila, že jej je to jedno, len nie pri otcovi...“

Hovoril to, kráčajúc za Norou po dlhej chodbe. Z jedných dverí sa vystrčil tučný sused, starej mamin nepriateľ Kolo-

koľcev, z druhých krpatá Raisa a oproti nim šla teta Kaťa Prvobývačka. Sama si tak hovorila, jej matka tu žila ako slúžka od chvíle, čo postavili dom, Kaťa sa narodila v izbe pri kuchyni, vedela všetko o všetkých a dodnes písala svoje negramotné udania na susedov, o čom tí vedeli. Mimochodom, bola taká prostoduchá, že vopred vyhlasovala: Majte sa na pozore, všetkých vás udám.

V zaprášenej izbe páchlo cigaretami – otec nadymil – a trojakou voňavkou, ktorú stará mama celý život rozprašovala okolo seba. Namiesto upratovania. Teraz v bielej, na golieri poobšívanej nočnej košeli ležala na po domácky zhlobenej pohovke, drobná, s hrdo zaklonenou hlavou a s privretými očami. Čelusť zľahka spustená, ústa pootvorené a na tvári tieň úsmevu...

Nore od ľútosti až zovrelo srdce. Zrazu si uvedomila, ako trpko, no dôstojne žila stará mama. Ideologická bieda. Holé okná. Tvrdila, že záclony sú znakom meštiactva. Dvoje znefunkčnených, či skôr zabarikádovaných dverí voľakedy veľkého priechodného bytu – jedny príborníkom, druhé knižnicou. V knižnici bolo viac prachu ako kníh. Malá Nora tu občas prespávala v rokoch, keď starú mamu Marusiu volala Mačička a detsky ju zbožňovala. Tu sa vtedy u nej rozvinula alergia. Knihy, ktoré pozná všetky do jednej. Prečítané, dobre prečítané. Nora dodnes ohromuje všetkých nevzdelancov hĺbkou svojej kultúrnosti – a všetka jej kultúrnosť pochádza z tých dvoch stoviek kníh, ktoré si vzala so sebou na neobývaný ostrov, s drobnými poznámkami ceruzkou na okrajoch. Od Biblie po Freuda. Hm, neobývaný ostrov. Nie, nie, celkom obývaný – pásli sa tu húfy ploštíc. Noru v detstve štípali, no stará mama si ich nevšímala. Alebo ony ju?

Na dverách viseli zvyšky vyšívaného tadžického závesu, ktorý jakživ nepoznal ani pranie, ani čistenie. Holá žiarovka – Iljičova lampička. Iljiča si stará mama hlboko a vyľakane vážila. Áno, poznala sa s Krupskou, s Lunačarským, venovala sa kultúre, rozprávala čosi o tom, ako organizovala

divadelné štúdio pre bezprizorných... Aký bizarný svet – nekonfliktne v ňom žili pri sebe Karl Marx a Sigmund Freud, Stanislavskij a Jevreinov, Andrej Belyj a Nikolaj Ostrovskij, Rachmaninov a Grieg, Ibsen a Čechov! Pravdaže, milovaný Hamsun! Hladujúci novinár, ktorý zjedol ešte aj kožené šnúrk, krásne halucinuje od hladu, kým nedostane osľušujúci nápad – a čo tak ísť pracovať? A dá sa najasť na loď ako plavčík.

Stará mama sa venovala akýmsi ezoterickým tancom, potom zabudnutej a prenasledovanej vede pedológie, v neskorých rokoch života hovorila, že je publicistka. A žila duchovným životom. Takým vzdialeným od dnešného života ako druhohory. To všetko sa Nora prehnať hlavou, keď ešte vo vetrovke stála pred starou mamou, ktorá definitívne odišla.

Koľko toho Nora od nej dostala... Stará mama hrala na tomto pianíne a Nora pri hudbe „vytancovávala náladu“. Tu na okraji tohto stola Nora nakreslila modrého koňa... a ako sa len stará mama nadchla: spomínala Modrého jazdca od Kandinského. Chodievali do Puškinovho múzea, do divadiel... Ach, ako ju len vtedy Nora vášnivo ľúbila... a ako kruto sa v nej sklamlala a chladne ju odvrhla. Stará mama nenávidela buržoáznosť, pohrdala meštiactvom, hovorila si „bezpártajná bolševička“. Na smrť sa pohádali pred ôsmimi rokmi, hanba povedať, z politických dôvodov. Tá absurdnosť... ten nezmysel...

Spolu s otcom preložila stuhnuté telo na rozťahnutý stôl. Ľahučké telo. Otec šiel fajčiť do kuchyne a Nora vzala nožnice a rozstihla vetnú nočnú košeľu. Rozpadávala sa pod rukami. Potom naliala do lavóra studenú vodu a začala omývať telo, pripomínajúce úzky čln, prekvapená, koľko z neho má v sebe ona sama: tenké dlhé nohy, chodidlá s vysokou klenbou a dopredu trčiacimi palcami s dávno nestrihanými nechtami, malé prsia s ružovými bradavkami, dlhá šija a úzka brada. Telo bolo mladšie ako tvár, pokožka biela, bez chlpkov. Otec fajčil v obrovskej kuchyni, zapratanej stolmi

rodín, čo tu bývali, občas podišiel k starému telefónu, čo visel na chodbe, a oznamoval udalosť príbuzným... K Nore doliehal jeho tragický hlas a stále rovnaký text: mama zomrela dnes v noci, dám vám vedieť, kedy bude pohreb.

Keď bolo telo umyté a vyutierané roztrhanou obliečkou, Nora pocítila, že po bruchu jej steká teplý potôčik. Spamätala sa – ako len mohla zabudnúť na Jurika, na jeho mlieko, čo neužitočne vyteká. Chcela si sadnúť na pohovku, no všimla si, že na plachte ostala škvrna, posledné šťavy a sliz z mŕtveho tela. Strhla plachtu, zhúžvala ju a hodila do kúta. Našla si iné miesto, v kresle pri okne, kde stará mama zvyčajne čítala svoje večne tie isté knihy, keďže nové do knižničky nepribúdali, to si Nora pamätala. Vzala veľkú šálku s odbitým uchom – poznala ju z detstva – a rýchlo do nej scedila mlieko. Takmer plnú šálku vyliala do lavóra – ani vo sne jej nenapadlo tie tri deci odniesť domov... Poutierala si prsia svojím tričkom – všetko v tej izbe jej pripadalo nakažené smrťou, aj tá nevinná šálka.

Obliekla sa, vyšla na chodbu. Otec v ratinovom kabáte a v špicatej baranici opäť fajčil v kuchyni. Už sa vrátil s potrebnou správou z polikliniky, ktorá bola neďaleko na Arbate.

„Nemôžem sa dovolať do krematória. Stále je obsadené. Zájdem ta, chcem, aby sa to čím skôr...“ a opísal rukou neurčitý kruh, čo značilo, aby sa to čím skôr skončilo. A opäť začal kamsi telefonovať.

Potom Nora vykrútila svoje číslo, Taisija to hneď zodvihla.

„Len pokoj, Noročka, len pokoj. Už som aj domov zavolala, Seriožka to zvládne, môžem ostať až do večera... Jurik spí.“

Nora vošla do šatníka – bol to kút za príborníkom, kde na troch vešiakoch viseli starej mamine veci. Panebože, aká pokorná bieda – úplne obnosený zimný kabát s perziánovým šálovým golierom, modrý kostým, prešíty zo starého pánskeho obleku, dve blúzky –, všetky handričky si Nora pamätala z detstva. Podľa strihu boli z konca dvadsiatych rokov... Nora z dvoch blúzok vybrala tú menej obnosenú. Podľa

týchto zvyškov oblečenia sa dali študovať dejiny odievania. Na rukávoch sa zachovala stopa akéhosi pseudoegyptského ornamentu.

Telo stuhlo ako sadra, blúzku musela na chrbte rozstrihnúť. Položila ju vedľa k telu.

Bude ju treba opatrne klásť do truhly, pomyslela si Nora. Ale teraz ju oblečiem, nech tu neleží holá.

Vtom si uvedomila, že v izbe je veľmi chladno. Zažiadalo sa jej obliecť ju teplejšie – zvesila z vešiaka kostýmový kabátik. Sukňu rozstrihnúť nemusela, natiahla jej ju cez nohy. Stará mama bola dieťa Strieborného veku, jeho produkt i obeť. Dva pod vrstvou prachu nejasné portréty mladej krásavice viseli nad pianínom. Pekná. Veľmi pekná...

Nora vytiahla spod pohovky kufor a vybrala z neho staré topánky – starožitnosť, muzeálny exponát: remienok na koženom gombíku, opäťok v tvare kalíška. Stará mama ich nosila ešte v časoch NEP-u. Nora ich teraz nemohla natiahnuť na nehybné nohy.

Nora všetko robila tak, akoby sa celý život nezapodievala ničím iným. A pritom to bolo prvý raz. Nora si nepamätala, ako umierala druhá stará mama Zinaida, mala vtedy asi šesť rokov. A svojich starých otcov prakticky nepoznala... Ženská rodina. Jediný muž bol Genrich. Dlho žil s nimi na Nikitskom bulvári? Amalija sa s ním rozviedla, keď mala Nora trinásť.

S Marusiou to už nedá do poriadku. Zmeškala možnosť zmieriť sa s ňou a teraz ju umýva, oblieka... a z hĺbky sa vynorila dávna zlosť na to, ako je uspôsobený svet, aký strašný je obal človeka, ktorého kedysi vrúcne milovala. Sarkofág. Každé mŕtve telo je sarkofág... Dala by sa urobiť taká inscenácia – všetky živé postavy sú v sarkofágoch a po smrti z nich vystúpia. Čiže všetko živé je už mŕtve. Musí to povedať Tengizovi.

Opäť sa jej začalo nalievať mlieko. Na tričku vystúpil tmavý fľak. Je to zajatie fyziológie, pravdaže, Marusia bola prvá, čo jej to povedala. Biologická tragédia ženy. Úbohá a plachá bojovníčka za dôstojnosť žien, za spravodlivosť. Re-vo-lu-

-cio-nár-ka! Ako sa len zľakla, keď Noru vyhodili zo školy! Zriekla sa jej, vyhnala ju z domu! Slávnostne a vyumelkované! Pomerili sa. No o tri roky sa rozhádali natvrdo – prebehla medzi nimi čierna mačka sovietskej moci, tým sa skončila dôvera aj blízkosť. A potom ešte Československo... Teraz sa už nad tým dalo len usmiať. Taká hlúposť...

Nora sa pozrela do okna. Sklo špinavé, roky neumyté. Sivý sneh za oknom vystriedal sivý dážď. Prečo som pre ňu nič neurobila? Bola to hlúposť urážať sa na starenu. Som poriadna sviňa.

Ale veď Nora ju ľúbila najväčšmi na svete. Takmer každý deň uháňala po vyučovaní zvyčajnou trasou popri kine, kde hrávali staré filmy, prešla cez cestu pri Nikitskej bráne, potom popri obchode s konzervami cez pavučinu uličiek – Merzľakovská, Skaterná, Chlebná, až sa vynorila na Povarskej, pri starej maminom dome. A srdce jej zamieralo šťastím, keď vybehla na druhé poschodie a nosom sa zaborila do Marusie.

Akú len má bielu pokožku. Oči vykúkali spod viečok, hľadeli na ňu, zdalo sa, že ľahostajne. Nora rozstihla blúzku na chrbte, polovicu navliekla na pravú ruku, polovicu na ľavú, nadvihla ťažkú hlavu, aby vzadu spojila rozstihnúť golierik. Za posledných dvadsať rokov Marusii tuším nepribudla ani jedna nová vec. Lebo chudoba? Tvrдохlavosť? Nejaká nepostrehnuteľná zásada?

Ktosi nesmelo zaklopal – otec, bál sa vidieť svoju matku nahú. V ruke mal kabát, tvár radostne dôležitú.

„Norika, objednal som truhlu. Privezú ju zajtra ráno okolo desiatej. Ani potvrdenie nechceli! Len sa spýtali, koľko me-ria nebohá. Povedal som, meter šesťdesiat.“

„Meter päťdesiatosem,“ spresnila Nora. „A nehovor mi tak. Volám sa Nora. Tvoja matka mi dala meno Nora. Čítal si Ibsena?“

Na okamih vykuklo slnko, ožiarilo izbu, starú mamu, zablyslo sa na perleťovom gombíku pod golierikom a opäť odišlo do sivého mrholenia.

Nora podstrčila pod bok na dvoje rozstrihnutý kabátik s okrúhlou mosadznou brošňou na výložke. Marusia v ňom chodievala na akési odborárske schôdze – novinárov či dramatikov...

„Prenocuješ tu?“ spýtala sa Nora otca.

„Nie, musím ísť domov,“ vyľakal sa. Zrazu mal naponáhlo. „Ale zajtra o deviatej tu budem. Prídeš, dcérka?“ spýtal sa neisto. „Musím ešte do krematória. Bolo by dobre, keby sme to stihli zajtra.“

„Môžeme aj pozajtra...“

„Bolo by dobre čím skôr. Skúsim. Večer ti zavolám.“

Genrich Jakubovič priam hýril rozhodnosťou.

„Budem tu o deviatej,“ prikývla Nora chladne. Cítila, že nemožno nechať nebožkú samu. No s Jurikom sa tu prenocovať nedá.

Vyšla na chodbu, dva razy zahla, poznala to z detstva. V kuchyni Kaťa Prvobývačka chrptom k nej čosi krájala na stole, mocne pritom mykala lakťami.

„Teta Kaťa, na slovíčko...“

Kaťa sa obrátila celým telom – nemala krk, hlava jej pevne sedela rovno na pleciach:

„Čo chceš, Ňura?“

Tá bezhraničná tupaňa jej tak hovorila celý život.

„Neprenocovala by si v izbe pri Marusii?“

„Prečo by som mala? Ty máš nocovať, tak nocuj.“

„Mám malé dieťa, kam ho dám?“

„Vari si porodila?“

„Áno.“

„Aj moja Ninka porodila! A prečo neprenocuje Geňka?“

„Musí ísť domov. Zaplatím ti.“

„Ňura, tak potom si vezmem aj príborník. Páči sa mi.“

„Dobre,“ povedala Nora. „Vezmi. Ale ten sa ti do izby nezместí.“

„A veď ja si vezmem aj izbu. Nastahujem sa a kto mi čo povie? Ninka žije u manžela, ale trvalý pobyt má tu!“

„Hej, hej,“ ľahostajne prikývla Nora a predstavila si, ako bude Kaťa snoriť v izbe, hľadať koristiť.

„Desať rubľov, Ňura! Za menej nemôžem,“ bezočivo prižmúrila oči Kaťa.

„Desať za noc a upratanie!“ spresnila Nora.

Na tom sa dohodli.

Na druhý deň sa opatrovať Jurika ponúkla Taisija, takže Nora si nemusela lámať hlavu, koho zavolať. Mohli by prísť dve priateľky z čias divadelnej školy – Nataša Vlasovová a Marina Čipkovská prezývaná Čipa. Obe boli spoľahlivé, no Nataša mala päťročného syna a Čipa pracovala ako šialená, mala tri zamestnania, podporovala invalidnú matku a mladšiu sestru.

V izbe pri starej mame Nora zastihla niekoľko ľudí – bol tam otec, jeho asistent Valera Bezborodko, Kaťa s dcérou Ninkou, susedka Raisa a ešte jedna tetka z domovej správy v ryšavej zošmyknutej parochni. Ženy boli zabraté do tiechej, no živej debaty – preberali materiálne problémy, dovtípila sa Nora.

„Smutno mi bude za Maruseňkou,“ pohla hlavou Raisa. „Veď sme skoro päťdesiat rokov prežili takto, cez stenu. Za celý život som jej zlého slova nepovedala... Chcela som si na pamiatku...“

„Čo ste chceli, Raisa?“ nečakane ostro ju prerušil Genrich.

„Nič, nič, Geňa, len vravím, že skoro päťdesiat rokov, povedala by som, ako dve hrdličky...“ a zacúvala k dverám.

Zlietli sa supy, pomyslela si Nora a všetkých ich rýchlo a rozhodne vypoklonkovala. Otec sa na ňu vďačne pozrel: býval v tom byte od malička, pamätal si tie stareny ako mladice, no nikdy sa nenaučil s nimi rozprávať ako rovný s rovným – buď akosi povýšenecky, alebo podlízavo. Nora vedela, že sa nevie správať k ľuďom ako k rovnocenným, vždy tam bolo cítiť ten odstup. Chudák, poľutovala otca až s akousi priazňou. A on pochopil, položil jej ruku na plece. Neisto. Od Norinho útleho detstva bol presvedčený, že už tým, že